

Pensiya artımları dövlətin sosial siyasətində davamlı istiqamətdir

İnkişafına görə regionun lider dövləti olan Azərbaycanın daxili siyasətində sosial siyasət həmişə prioritet istiqamət təşkil edib. Ölkəmizin maliyyə imkanlarının artması, öz növbəsində, əhalinin sosial rifah halının daha da yüksəldilməsi istiqamətində həyata keçirilən siyasətə mühüm töhfəsini verir.

Dövlət büdcəsinin 40 faizdən çoxu sosial-yönümlü xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir. Əməkhaqları, pensiya, təqaüd və müavinətlərin, digər sosial ödənişlərin ardıcıl olaraq və dəfələrlə artımı təmin edilir. Gələcək ilin dövlət büdcəsində sosialyönümlü xərclər 2025-ci illə müqayisədə 236 milyon manat və ya 1.4 faiz çox olmaqla 17 milyard 146 milyon manat təşkil edir. 2026-cı ilin dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin 4 milyard 873 milyon manat həcmində olacağı proqnozlaşdırılır ki, bu, 2025-ci ilin proqnoz göstəricisindən 121.2 milyon manat və ya 2.6 faiz çox deməkdir.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondu İdarə Heyəti sədrinin müavini Şahin Əliyev XQ-yə açıqlamasında qeyd etdi ki, dövlət qurum-

larında əməkhaqqının artırılması məhz cənab Prezidentin imzaladığı sərəncamla həyata keçirilir. Bu baxımdan son illərdə həm minimum əməkhaqqı, həm də müəyyən dövlət qurumlarında maaş artımını müşahidə edirik. Qanunvericiliklə pensiyaların həm indeksasiyalasdırılaraq artırılması, həm də ehtiyac meyarı müəyyən edilir.

Yanvarın 1-dən etibarən “Əmək pensiyaları haqqında” qanuna əsasən, pensiya məbləğləri indeksləşdirilərək artırılacaq və bütün növ pensiyalara şamil ediləcək. İlk gözlənti ondan ibarətdir ki, pensiyalarda 9,2 faiz artım qeydə alınacaq. Bu həm yaşa, həm valideyn-

ödəniləcək vəsaitin 7 milyard 993 milyon manatının pensiya, 203,6 milyon manatının isə sosial sığorta hesabına verilən müavinət üzrə xərclərə yönəldilməsi nəzərdə tutulur.

– Uğurlu sosial islahatlarla bağlı ölkəmizdə həyata keçirilən davamlı tədbirlər, pensiya təminatına əlçatanlığın artırılması istiqamətində hansı işlər görülüb?

– Bildiyiniz kimi, Prezident İlham Əliyevin siyasətinin mərkəzində vətəndaş rifahının təminatı dayanır və sosial sahədə aparılan ardıcıl islahatlar bir daha bunu təsdiq edir. Cənab Prezidentin tapşırığı ilə 2018-ci ildən bəri ölkəmizdə 5 sosial islahat paketi icra olunub və 4 milyon nəfəri əhatə edən bu islahatlar üçün əlavə olaraq ayrılan illik vəsait 7,6 milyard manat təşkil edir. Bu islahatlar nəticəsində 2018-2025-ci illərdə minimum əməkhaqqında 3,1 dəfə, müavinət və təqaüd ödənişlərinə ayrılan illik vəsaitdə isə 5 dəfə, ÜDSY-nin orta məbləğində 2,5 dəfə artım olub.

Bu beş islahat paketinin hər birində pensiya artımı da yer alıb. 1,1 milyon insanı əhatə edən pensiyaların artımı hər bir islahat paketinin tərkib hissəsidir. Minimum pensiya 110 manatdan 3 dəfəyə yaxın artaraq 320 manata çatıb. 2018-2025-ci illərdə orta aylıq pensiya isə 208 manatdan 540 manata, yaşa görə orta aylıq pensiya 234 manatdan 575 manata artıb. Bütün bunlar onu göstərir ki, qeyd edilən sosial ödənişlərdə ciddi artım dinamikası var, sosial ödənişlərdə artım davamlı xarakter alıb. 2018-2025-ci illərdə pensiya ödənişlərinə ayrılan vəsaitin illik həcmi də 2 dəfə artaraq 7,2 mlrd. manatı ötürüb. Minimum pensiya artımı ilə yanaşı, hər ilin əvvəlində bütün pensiyaların indeksasiya əsasında artımı da həyata keçirilir.

2021-ci ilin iyul ayında qəbul edilmiş qanunla şəxsə əlillik müddəti bitəndən sonra 6 ayadək dövr ərzində təyin edilən əlillik əvvəlki müddətin bitdiyi tarixdən rəsmiləşdirilir. Qeyd edilən aralıq dövr üzrə də şəxsə əlilliyə görə sosial ödəniş, o cümlədən pensiya verilir.

lərini itirməyə, həm də əlilliyə görə pensiyaları əhatə edəcək. **Müəssisəmiz daha sonra bildirdi ki, növbəti ildən etibarən 1 milyon 100 min vətəndaşın pensiyalarında artımlar olacaq. Ehtiyac meyarının artırılması ünvanlı sosial yardım məbləğində artımlara səbəb olacaq:**

– Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) növbəti il üçün əhaliyə ödənişlər üzrə xərclərində nəzərdə tutulan ciddi artım ölkəmizdə sosial müdafiə tədbirlərinin gələcək il də uğurla davam etdiriləcəyini deməyə əsas verir. Belə ki, Fondun 2026-cı il üçün gəlirlərinin buillik proqnoz gəlirlərinə nisbətən 705,7 milyon manat (9,3 faiz) çox olmaqla 8 milyard 323 milyon manat olması nəzərdə tutulur. DSMF-nin növbəti ildə xərclərinin isə 8 milyard 483 milyon manat həcmində olması proqnozlaşdırılır ki, bu vəsaitin 8 milyard 196 milyon manatı (96,6 faiz) əhaliyə ödənişlərə yönəldiləcək.

Fond gələcək il əhaliyə 2024-cü ilə nisbətən 1 milyard 534 milyon manat, bu illə müqayisədə isə 788 milyon manat çox vəsait ödəyəcək. DSMF tərəfindən gələcək il əhaliyə

çoxuşaqlı anaların uşaqlarının sayının tərkibində sadəcə doğma övladları deyil, həmçinin övladlığa və qəyyumluğa götürülən uşaqlar da nəzərə alınır. Bundan başqa, sözügedən kateqoriyadan olan şəxslər müvafiq yaş həddinə çatdıqda, fərdi hesabının sığorta hissəsində 2006-cı il yanvarın 1-dən 2018-ci il iyulun 1-dək pensiya kapitalı qeydə alınmışdırsa, sözügedən şəxslərə 2006-cı ilin yanvarın 1-dək 25 il sığorta stajı güzəşt edilməklə avtomatlaşdırılmış qaydada pensiya təyinatı həyata keçirilir.

Əmək şəraiti xüsusilə zərərli və ağır olan işlərdə çalışan şəxslərə münasibətdə kapital tələbinin ləğvi bu kateqoriyadan olan şəxslərin pensiya təminatına çıxış imkanlarını genişləndirib. Qanunvericilikdə güzəştli şərtlərlə vaxtından xeyli əvvəl pensiyaya çıxmaq hüququ olan bir sıra kateqoriyalar (beşdən çox uşağı olanlar, 18 yaşadək əlilliyi müəyyən edilmiş uşağını 8 yaşınadək tərbiyə etmiş analar, zərərli işlərdə çalışanlar və b.) nəzərdə tutulub. Son illər qanunvericilikdə humanist dəyişikliklər edilərək daha erkən dövrdə yaşa görə pensiya hüququ yaranan şəxslərin sırası daha da genişləndirilib. Həmçinin təkcə son iki ildə güzəştli şərtlərlə erkən dövrdə yaşa görə pensiya hüququ verən peşə və vəzifələrin siyahısına 65 yeni peşə və vəzifə əlavə edilib. Hazırda həmin siyahıda 5 il erkən pensiyaya çıxmaq imkanı verən 4 mindən çox peşə və vəzifə göstərilir.

– Sənəd toplanmadan, heç bir quruma müraciət etmədən artıq vətəndaşlara proaktiv qaydada pensiya təyin olunur. Təbii ki, bu da vətəndaş məmnuniyyətinin artırılmasına, şəffaflıq və operativliyin təmin olunmasına xidmət edir.

– Həssas kateqoriyadan olan əhalinin rifahının yüksəldilməsi, onların sosial təminatının daha da gücləndirilməsi məqsədilə Fond tərəfindən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşən sosial müavinət və təqaüdlərin təyinatı və ödənişi ilə bağlı fəaliyyətin daha şəffaf, innovativ və müəssər platforma üzərindən təşkil olunması əsas prioritetlərindən biridir.

Ötən dövr ərzində sosial müavinət və təqaüdlər üzrə proaktiv qaydada təyinatların artırılması, habelə sosial müavinət və təqaüdlərlə əhatə olunan əhalimizin sayında

Eyni zamanda, əmək pensiyaçıların və əmək pensiyasına qulluq stajına görə əlavələr alan əmək pensiyaçıların sosial müdafiəsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında Prezidentin müvafiq sərəncamlarına əsasən sığorta prinsipi ilə pensiya alan pensiyaçılara 2022-ci il üzrə 200 manat məbləğində, qulluq stajına görə əlavələr alan əmək pensiyaçılarına isə aylıq əmək pensiyası məbləğinin (qulluq stajına görə əlavələr nəzərə alınmaqla) 10 faizi məbləğində aylıq maddi yardım ödənişləri həyata keçirilib. Həmin maddi yardımlar 2023-cü il yanvarın 1-dən əmək pensiyalarının tərkibinə daxil edilib və hər il indeksləşdirilir.

Həmçinin 2023-cü ildən başlayaraq pensiyaların hər il indeksləşdirilərək artırılmasında bütün pensiyaçılar üzrə vahid yanaşmanın tətbiqinə başlanıb. Yəni pensiyaların hər il indeksləşdirilərək artırılması artıq qulluq stajına görə pensiyalarına əlavələr təyin edilmiş pensiyaçılara (hərbi qulluqçular, hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları, dövlət qulluqçuları və b.) da şamil olunur.

Qanunun müvafiq maddəsi üzrə artıq

artım təbii ki, sosial ödəniş növlərinə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin də artmasına təsirsiz ötürməyib. Son 7 ildə sosial müavinət ödənişləri üçün ayrılan illik vəsait beş dəfə artıb.

Nazirliyin Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemində formalaşan məlumatlar əsasında vahid platforma üzərindən vətəndaşların müraciəti olmadan, onların sosial müavinət və təqaüd hüquqları proaktiv qaydada müəyyən edilərək təyinatlar aparılır. Ötən dövrdə 854 min, o cümlədən bu ilin 10 ayında 133 min sosial müavinət və təqaüd təyinatı elektron sistem üzərindən proaktiv qaydada həyata keçirilib. Aparılan islahatlar sosial təminatla əhatə olunanların sayının artması ilə nəticələnir. Fond tərəfindən sosial müavinət və təqaüd alanların sayı 2018-ci illə müqayisədə 527 min nəfərdən 1,7 dəfə artaraq cari ilin əvvəlinə 881 min nəfərə çatıb.

Söhbəti hazırladı:
Mustafa KAMAL

XQ